

Nr 228.

Ankom till riksdagens kansli den 28 november 1941 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

Driftbudgeten.**Tionde huvudtiteln.**

1:o) **Statens isbrytarverksamhet: Utrustning.** I propositionen nr 305 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, punkt 1, sid. 79—81 av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 17 oktober 1941) föreslagit riksdagen att till Statens isbrytarverksamhet: Utrustning å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor.

I skrivelse den 10 september 1941 har *marinförvaltningen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa ett belopp av 55,000 kronor för anskaffande av gyrokompassanläggning å isbrytarfartyget »Atle».

Marinförvaltningens förslag innebär, att å isbrytarfartyget »Atle» installeras en för annat fartyg anskaffad men först framdeles erforderlig gyrokompass. Härigenom skulle isbrytarfartygets utrustning kunna kompletteras i berörda hänseende avsevärt snabbare än om en ny gyrokompass skulle särskilt anskaffas. Då förslaget syntes ändamålsenligt, har departementschefen tillstyrkt detsamma. Kostnaderna för anskaffning av en ny gyrokompass i ersättning för den, som tages i anspråk för »Atle», samt för vissa med installeringen av kompassen å »Atle» förenade arbeten hava beräknats till 55,000 kronor. Häremot har departementschefen icke funnit något att erinra.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Statens isbrytarverksamhet: Utrustning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor.

2:o) **Torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, sid. 81—85) att

dels till Torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

dels ock medgiva, att inflytande försäljningsmedel för utvunna torvprodukter från ifrågavarande mossar må redovisas och disponeras i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts.

Av 1939 års urtima riksdag anvisades till Teckning av aktier i Aktiebolaget Svensk Torvförädling m. m. ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Genom beslut den 22 december 1939 anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret att av anslaget utbetala till teckning av aktier för statens räkning i bolaget ett belopp av 3,999,500 kronor. Bolaget, vars sammanlagda aktiekapital utgör 4,000,000 kronor, har till ändamål att i första hand i anslutning till torvmossen Store Mosse i N. Mellby och Häglinge socknar av Kristianstads län idka verksamhet för utvinning och förädling av torv jämte annan därmed förenlig verksamhet av teknisk, industriell eller kommersiell art.

Med hänsyn till den försämrade situationen beträffande importen av bränslen anvisade 1940 års lagtima riksdag ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor till förberedande arbeten å vissa staten tillhöriga torvmossar. Av de ifrågavarande mossarna tillhörde en, Hästhagens mosse vid Vislanda, statens järnvägars fond; till den del de övriga mossarna tillhörde staten ingingo de i statens domäners fond. Genom beslut den 21 juni 1940 har Kungl. Maj:t, bland annat, *dels* förklarat, att nämnda anslag å 1,000,000 kronor skulle disponeras av domänstyrelsen för utbetalning på rekvisition i mån av behov till Aktiebolaget Svensk Torvförädling, som skulle äga att efter statens industrikommissions bestämmande använda anslaget för därmed avsett ändamål, *dels ock* föreskrivit, att förenämnda Hästhagens mosse skulle överföras till statens domäners fond.

Till följd av brist på drivmedel och viss knapphet på arbetskraft kunde emellertid de förberedande arbeten, som avsågos medelst sistnämnda anslag, icke verkställas i planerad omfattning. Ett undantag utgjorde Hästhagens mosse, vilken på sin tid blivit utdikad och planerad genom statens järnvägars försorg. I avsikt att få i gång torvtillverkningen under år 1941 å denna mosse anvisade 1940 års urtima riksdag ett reservationsanslag av 800,000 kronor till Torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar. De medel, vilka inflöte vid försäljningen av de utvunna torvprodukterna, skulle inlevereras till statsverket och redovisas å särskild diversemedelstitel. I den mån så erfordrades, skulle de sålunda inlevererade medlen tillsvidare få, enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t, disponeras för fortsatt torvberedningsverksamhet och förberedelsearbeten därtill, varvid även andra staten tillhöriga mossar än Hästhagens mosse borde kunna ifrågakomma.

Vidare har 1941 års riksdag anvisat, bland annat, till Anskaffande av maskinutrustning för torvtäkt å statliga torvmossar för budgetåret 1941/42 under elfte huvudtiteln ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Med skrivelse den 1 oktober 1941 har nu statens bränslekommission överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd, den 26 september 1941 dagtecknad skrift från Aktiebolaget Svensk Torvförädling, däri bolaget hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utanordna ett belopp av 2,000,000 kronor att av bolaget använ-

das såsom rörelsekapital för drivande av maskintorvtillverkning å statliga torvmossar under år 1942.

Statens bränslekommission har meddelat, bland annat, att det av 1940 års urtima riksdag till torvberedning anvisade anslaget å 800,000 kronor hade av Aktiebolaget Svensk Torvförädling helt tagits i anspråk. Kostnaden för själva anläggningen å Hästhagens mosse uppginge till 548,375 kronor.

Under år 1942 beräknades produktionskapaciteten på Hästhagens mosse komma att uppnå normal omfattning, nämligen 17,000 ton maskintorv och 24,000 ton frästtorv.

Vad anginge det av 1940 års lagtima riksdag till förberedande arbeten å vissa mossar anvisade kapitalmedelsanslaget å 1,000,000 kronor hade under år 1941 följande åtta statliga torvmossar genom bolagets försorg iordningställt, nämligen

Tyka myr vid Lönsboda i Kristianstads län;

Stänges- och Forellmossarna vid Källeryd i Skaraborgs län;

Förarpsmossen vid Tutaryd i Kronobergs län;

Jonstorps- och Laggemossarna på Hunneberg i Älvsborgs län;

Vederydsmossen vid Månsarp i Jönköpings län;

Balkarpsmossen vid Hamneda i Kronobergs län.

Beträffande det av 1941 års riksdag till anskaffande av maskinutrustning för torvtäkt anvisade anslaget å 2,500,000 kronor hade sammanlagt 35 stycken torvverk av största typ, med en tillverkningskapacitet av cirka 3,000 ton per verk och säsong, beställts.

Bränslekommissionens skrivelse utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta,

dels om att de medel, vilka inflöte vid försäljningen av de vid Hästhagens mosse utvunna torvprodukterna, måtte av Aktiebolaget Svensk Torvförädling få användas såsom rörelsekapital för drivande av maskintorvtillverkning å denna mosse under år 1942,

dels ock om anvisande av ett anslag av 2,000,000 kronor att av bolaget användas såsom rörelsekapital för drivande av maskintorvtillverkning å vissa andra statliga torvmossar under samma år.

Föredragande statsrådet har för egen del i ärendet anfört följande.

Såsom framgår i ärendet beräknas produktionskapaciteten på förenämnda nio statliga mossar under år 1942 komma att utgöra omkring 17,000 ton maskintorv och 24,000 ton frästtorv på Hästhagens mosse och sammanlagt 100,000 ton maskintorv på de övriga mossarna. Behovet av rörelsekapital för täckande av driftkostnaderna vid en torvtillverkning av denna storleksordning har uppskattats till 2,400,000 kronor, varav i runt tal 400,000 kronor beräknas falla å Hästhagens mosse. Ifrågavarande beräkningar föranleda ej någon erinran från min sida.

Såsom i det föregående nämnts må enligt 1940 års urtima riksdags beslut de medel, vilka inflyta vid försäljningen av utvunna torvprodukter från Hästhagens mosse, tillvidare, i den mån Kungl. Maj:t så bestämmer, användas för fortsatt torvberedningsverksamhet. Då berörda inkomster, enligt vad statens bränslekommission uppgivit, under 1941 uppgå till i det närmaste 400,000 kronor, finnas erforderliga driftsmedel tillgängliga för Hästhagens

del. Såsom rörelsekapital för torvberedningen å de övriga åtta mossarna måste däremot nya medel beredas. Jag tillstyrker, att det erforderliga beloppet, 2,000,000 kronor, på samma sätt som skedde vid det tidigare, motsvarande anslaget å 800,000 kronor, anvisas såsom reservationsanslag under tionde huvudtiteln. Beloppet torde böra uppföras å tilläggsstat för det löpande budgetåret. I likhet med vad som beslutats beträffande Hästhagens mosse torde de medel, vilka inflyta vid försäljningen av de å övriga mossar utvunna torvprodukterna, böra inlevereras till statsverket och redovisas å särskild diversemedelstitel. Jag förordar tillika, att sålunda inlevererade medel, i den mån så erfordras, tillsvidare få, enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t, disponeras för fortsatt torvberedningsverksamhet.

Verksamheten bör tillsvidare alltjämt omhänderhavas av Aktiebolaget Svensk Torvförädling, ehuru i ekonomiskt avseende skild från bolagets övriga verksamhet. Liksom hittills bör, i den utsträckning det lämpligen låter sig göra, samråd ske med kommerskollegium och statens bränslekommission.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att ett anslag av 2,000,000 kronor anvisas såsom rörelsekapital för torvberedning å vissa i propositionen närmare angivna statliga mossar. Utskottet har ej något att erinra mot att de medel, som inflyta vid försäljningen av de å ifrågavarande mossar utvunna torvprodukterna, redovisas och disponeras i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Torvberedning å vissa staten tillhöriga mossar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

b) medgiva, att inflytande försäljningsmedel för utvunna torvprodukter från ifrågavarande mossar må redovisas och disponeras i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 17 oktober 1941 anförts.

Stockholm den 28 november 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Asplund, Bernhard Nilsson, Torsten Ström, Heiding, André, Sven Larsson, Karl Andersson, Boman, Persson* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Danielsson, Lindberg* i Umeå, *Isacsson, Mårtensson, Lindholm, Lundberg* i Hälsingborg, *Hansson* i Rubbestad och *Åkerström*.